

ВОДИЧ

ПРИСОЕДИНУВАЊЕ, СПОЈУВАЊЕ И ПОДЕЛБА НА ДРУШТВАТА

(СТАТУСНИ ПРОМЕНИ)

Во соработка со проектот “Корпоративно
управување и Законот за трговските друштва”
од **USAID**

Скопје 2005

Подготвил:
Виолета Попова

Издавач:
Здружение на правници од стопанството на РМ
Совет за корпоративно управување

Уредувачки одбор:
Проф. Др. Тито Беличанец,
редовен професор на Правниот факултет во Скопје
Самир Латиф,
сениор правен советник при проектот CG & CL
Др. Грегори Ф. Масен,
директор на проектот CG & CL
Дерил Браун,
сениор правен советник при проектот CG & CL
Марија Игнатова Ѓошева,
правен советник при проектот CG & CL

Тираж:
1000 примероци

Печати:
Алма Печатница

Скопје 2005

Вовед

Статусните промени се институт, којшто во себе содржи повеќе видови на постапки, односно повеќе начини преку кои се остварува. Ако направиме компарирање на одредбите содржани во ЗТД од 1996 година и оние во ЗТД од 2004 година, коишто ги третираат статусните промени, веднаш ќе воочиме дека ЗТД од 1996 година е посиромашен во употреба на термините коишто се неопходни да ги определат видовите на статусните промени, но и во определувањето на актите и нивната содржина, коишто трговските друштва, учесници во соодветната статусна промена треба да ги донесат. Она што воопшто ЗТД од 1996 година не го содржеше, односно не посвети ниту една одредба, е во однос на постапката и уписот на статусната промена во трговскиот регистар. Со ЗТД од 2004 година надминати се многу недоречености коишто постојеа во ЗТД од 1996 година и во целата постапка за спроведувањето на било кој вид статусна промена кај трговските друштва има присутност на висок степен на транспарентност и истите се прецизно формулирани.

Важни прашања

Пред да ги посочиме важните прашања на коишто ќе се концентрираме во текстот да укажеме дека соединувањето и спојувањето, поради својата сличност заедно ќе бидат образложени во понатамошното излагање, додека поделбата којашто во новиот закон е дефинирана во неколку варијанти посебно ќе се образложи со укажување на она што е заедничко со другите два вида статусни промени, но и кои се разликите и карактеристиките за поделбата.

I. Како најбитни прашања за присоединувањето и спојувањето би ги разгледале следните:

1. Како се дефинираат присоединувањето и спојувањето и кога можат да се спроведат?
2. Кои се заедничките белези и разлики на присоединувањето и спојувањето?
3. Кои се фазите во постапката на присоединување односно спојување?

4. Каква заштита уживаат содружниците- акционерите?

5. Што предвидува ЗТД за уписот на присоединувањето односно спојувањето во трговскиот регистар?

6. Кој е одговорен за штетата доколку истата настане во постапката на присоединување односно спојување и како се остварува правото за надомест на штета?

7. Кои се правните последици од уписот?

II. Додека за поделбата тоа се следните прашања:

1. Кои се разликите на овој вид статусна промена во однос на присоединувањето и спојувањето?

2. Како ЗТД од 2004 година ја дефинира поделбата и нејзините видови?

3. Кои се сличностите на поделбата со присоединувањето односно спојувањето?

Промени во законодавството

1. Во членот 520, став 1 се набројува кога органите на управување склучуваат спогодба која се составува во форма на нотарски акт, додека во ставовите 2 и 3 од истиот член се наведени задолжителните податоци како содржина на спогодбата и актите како нејзин составен дел.

2. Во членот 521, став 1 се набројува кога органот на управување донесува план за поделба којшто мора да биде составен во форма на нотарски акт, додека во ставовите 2 и 3 од истиот член се наведени задолжителните податоци како содржина на планот и актите коишто се негов составен дел.

3. Членовите 522, став 1 и 2; 523, став 1 и 527, став 1 укажуваат на високото ниво на транспарентност присутно во текот на спроведувањето на постапките, која транспарентност задолжително мора да биде почитувана од органите на управувањето како во однос на содружниците - акционерите така и во однос на доверителите.

4. Во членот 536, став 2 таксативно се наброени прилозите(исправите и доказите) коишто секое друштво мора да ги приложи кон пријавата за упис во трговскиот регистар

I. ПРИСОЕДИНУВАЊЕ И СПОЈУВАЊЕ

Прашање 1

Присоединувањето и спојувањето, можат да се вршат меѓу било кои форми на трговски друштва. Притоа, друштвата се соединуваат во едно друштво, на начин што се спојува имотот и обврските на сите друштва што учествуваат во постапката на присоединување или спојување и се добива само едно друштво. Друштвото коешто е резултанта е универзален правен следбеник на друштвата коишто престануваат да постојат, заради спроведената постапка на присоединување или спојување. Оваа постапка претставува статусна промена на друштвата.

Присоединувањето е постапка во која едно друштво (или повеќе друштва), кое се нарекува **друштво што се присоединува**, го пренесува целиот свој имот заедно со обврските на друго друштво, кое се нарекува **друштво што презема** и со тоа друштвото што се присоединува престанува да постои, без притоа на истото да се спроведе постапка за ликвидација. Содружниците, односно акционерите во замена за пренесениот имот добиваат удели односно акции и по потреба разлика во пари чијшто износ не надминува 10% од номиналниот износ на примените удели односно акции.

Спојувањето е постапка во која две друштва (или повеќе друштва) можат да се спојат на начин што нивните имоти заедно со обврските целокупно се пренесуваат на друштвото што ќе го основаат и тие ќе престанат да постојат без да се спроведе постапка за нивна ликвидација. Новото друштво кое се раѓа како резултат на спојувањето се нарекува **друштво корисник** и тоа друштво корисник, во замена за уделите, односно акциите им издава нови удели односно акции на содружниците односно акционерите на друштвата што престанале да постојат и по потреба разлика во пари чијшто износ не надминува 10% од номиналниот износ на примените удели односно акции.

Присоединувањето, односно поделбата може да се спроведе и кога е донесена одлука за престанување на друштвото со ликвидација, под услов содружниците, односно акционерите да не ја започнале распределбата на имо-

тот и обврските на друштвото, односно кога се запира отворената стечајна постапка заради спроведување реорганизација на стечајниот должник, односно кога тоа е утврдено во планот за реорганизација на стечајниот должник.

Прашање 2

И двата вида статусни промени, без оглед на тоа што се различни постапки, имаат свои заеднички белези. Имено, и кај присојединувањето и кај спојувањето се работи за универзална сукцесија на имотот и обврските, т.е. на друштвото што презема, односно на новоснованото друштво во целост преминува имотот и обврските од друштвото што се присојединува, односно од друштвата што се спојуваат. Понатаму друштвото што презема како и новооснованото друштво и друштво корисник, во однос на третите лица се појавуваат како една целина. Во законот има одредби кои се однесуваат на заштитата на доверителите, но и на заштитата на содружниците, односно акционерите на друштвата коишто се присојединуваат, односно спојуваат. Причините, гледани од призмата на економскиот аспект, и за присојединувањето и за спојувањето се исти, односно тие лежат во потребата од концентрација на капиталот, технологијата, стручните лица, пазарот, работната сила, ресурсите. Меѓутоа, во пракса почесто се спроведува присојединувањето, заради тоа што предноста на присојединувањето е во тоа што друштвото што презема и понатаму постои, работи под истата фирма, односите со трети лица продолжуваат во континуитет итн.

Основната разлика помеѓу присојединувањето и спојувањето е во тоа што кај присојединувањето друштвото што презема и натаму постои, а друштвото што се присојединува престанува да постои, додека кај спојувањето двете друштва, или сите друштва коишто учествуваат во спојувањето, престануваат да постојат, а се основа едно ново друштво.

Прашање 3

Присоединувањето и спојувањето се сложени постапки. Тие претпоставуваат преземање на многубројни, претходни, дејствија пред да се донесе одлуката за присоединување, односно спојување и да се пристапи кон реализацијата и уписот на крајниот исход во трговскиот регистар. За ова нешто вообичаено е потребно подолг временски период. И тука, веднаш, се наметнува прашањето што и од кого се презема првиот чекор во ланецот дејствија до уписот во трговскиот регистар, односно кои се фазите во постапката за присоединувањето т.е. спојувањето, ако тие постапки се разгледуваат во фази.

Имено, одлуката за присоединувањето, односно за спојувањето, ја носат содружниците, односно акционерите според условите и начинот предвидени во ЗТД за измена на договорот на друштвото, односно на статутот, но со еден исклучок, кој го предвидува законот, дека ако како последица од присоединувањето, односно спојувањето се зголемат обврските на содружниците или на акционерите, одлуката за присоединување, односно спојување се донесува со согласност на сите содружници, односно акционери.

1. Донесување на начелна одлука на органите на управување

Меѓутоа, **првото дејствие** го презема органот на управувањето на секое од друштвата и учесник во постапката, кој мора самостојно да ги собере и анализира фактите односно податоците, врз основа на кои ќе донесе, **начелно, одлука** за потребата, односно дали е потребно да се спроведе постапка за присоединување, т.е. за спојување. Пред се, од страна на органите на управување, треба да се испита статусот на другото друштво, односно да се има во предвид имотната состојба на другото друштво, предметот на неговото работење, неговите деловни резултати, бројот на вработени коишто ги има, неговата пазарна, стратешка, маркетиншка, технолошка и финансиска ситуација, користа што би произлегла, како за друштвото така и за содружниците т.е. акционерите, но и недостатоците кои би се појавиле, како и евентуалната штета

која би можела да биде предизвикана ако не би дошло до присоединувањето, односно спојувањето.

Врз основа на анализа на наведените и ред други факти и околности, органите на управување, треба да одлучат дали постојат причини кои би го оправдале присоединувањето, односно спојувањето. Ако тие донесат позитивна одлука, тогаш треба да започнат **преговорите** со другото друштво.

2. Преговори на органите на управување

Преговорите, од страна на органите на управување на друштвото кое се присоединува и органите на управување на друштвото што презема, односно органите на управување на друштвата коишто се спојуваат, кои имаат за цел анализа и усогласување на многу прашања, ако доведат до конечен позитивен резултат, тогаш нужно завршуваат со склучување на **спогодба**.

3. Спогодба

Спогодбата се составува во **форма на нотарски акт**. Таа задолжително ги содржи податоците коишто се утврдени во членот 520, став 2 точка 1 до точка 12, од ЗТД, додека точката 13, од истиот член, е одредба од диспозитивна природа и законот допушта да бидат уредени и други прашања од заеднички интерес за остварување на присоединувањето, односно спојувањето. Во ставот 3 од споменатиот член, се наведени кои други акти се составен дел на спогодбата. Тоа се:

1. кај присоединувањето: предлог и одлуките на измените и дополнувањата на договорот за друштвото, односно статутот, додека кај спојувањето: предлогот на договорот за друштвото, односно предлогот на статутот на новото друштво и корисник;

2. листа на содружниците, односно акционерите на друштвото коешто се присоединува, односно на друштвата коишто се спојуваат со номиналните износи на уделите, односно на акциите коишто веќе постојат во друштвото што презема како и уделите, односно акциите коишто треба да ги стекнат во друштвото коешто презема, одно-

сно во новото друштво корисник во коешто стануваат содружници, односно акционери; и

3. список на вработените кои го продолжуваат работниот однос во друштвото коешто презема, односно во новото друштво корисник.

4. Обезбедување транспарентност на спогодбата и известување

Законот предвидува транспарентност во однос на спогодбата. Имено, во членот 522 став 1, од ЗТД, утврдено е дека органите на управување на друштвата што ја склучиле спогодбата заеднички објавуваат во "Службен весник на Република Македонија" и најмалку во еден дневен весник **известување** за склучената спогодба и тоа објавување го прават најдоцна еден месец пред одлучувањето на содружниците, односно пред одржувањето на собирот на содружници или собранието на коешто се донесува одлука за прифаќање на спогодбата. Кои податоци задолжително ги содржи известувањето, законот ги набројува во девет точки во гореспоменатиот член.

5. Увид на спогодбата и доставување до трговскиот регистар

Спогодбата и прилозите, коишто се составен дел на спогодбата (наведени во член 520, став 3 точка 1, 2 и 3 од ЗТД), се ставаат на **увид** на сите содружници, односно акционери во седиштето на друштвото што учествуваат во присоединувањето, односно спојувањето, но едновремено во споменатиот рок од еден месец **спогодбата се доставува и до трговскиот регистар** за да судот изврши предбележба. Притоа, судот не носи решение за упис на спогодбата, туку само ќе нотира дека е доставена спогодбата и се објавува во "Службен весник на Република Македонија" дека е извршена предбележба во трговскиот регистар. На наведениот начин всушност се обезбедува транспарентност, со цел на заштита на интересите на содружниците, односно акционерите на друштвата учесници во постапката, но и за третите лица - доверителите на друштвата.

6. Известување до познатите доверители

Во членот 523, став 1 од ЗТД, е предвидена посебна заштита за познатите доверители чии побарувања надминуваат 10.000 ЕВРА во денарска противвредност. Имено, за оваа категорија на доверители, потребно е тие да се **известат по писмен пат**, поединечно во местото на живеење, а ако доверителот е правно лице во неговото седиште. Понатаму, законот и покрај тоа што предвидува дека друштвото што презема, односно друштвото корисник се универзални сукцесори и на обврските на друштвото што се присоединува односно на друштвата што се спојуваат, сепак за нивните доверители, тоа не е доволна гаранција за нивните побарувања кои не се достасани. Заради тоа, во членот 523, став 2 е предвидена постапка во која **доверител**, во утврдени рокови, **може да побара обезбедување** за своето побарување од друштвото што се присоединува, односно од друштвата што се спојуваат. Доколку на доверителот не му биде одговорено на неговото барање, во определениот рок или не му се даде бараното обезбедување, тој **може со предлог до судот да бара привремено запирање на постапката** за присоединување односно спојување. Постапката судот привремено ќе ја запре, додека друштвото коешто се присоединува, односно друштвата коишто се спојуваат не му поднесат на судот во определениот рок доказ дека е дадено обезбедување за побарувањето на доверителот.

7. Биланс на состојба

Друштвото пред да се присоедини, односно друштвата пред да се спојат, **составуваат годишна сметка**, во рок којшто ќе го определат во спогодбата, но кој не е покус од три месеци од денот на склучување на спогодбата. Вредноста што се искажува во годишната сметка на друштвото што се присоединува, односно на друштвата што се спојуваат се пренесува и се искажува соодветно во билансите на друштвото коешто презема, односно на новото друштво корисник.

8. Ревизија на склучената спогодба

Законот предвидува **ревизија на склучената спогодба**. Имено, независни овластени ревизори треба да бидат гарант на објективност и непристрасност. Спогодбата мора да ја прегледа еден или повеќе овластени ревизори. Нив, за секое друштво одделно, ги назначуваат органите на управување на друштвата кои учествуваат во присоединувањето, односно спојувањето. Но, на предлог на сите друштва, и судот, во вонпроцесна постапка, ги назначува овластените ревизори кои можат да извршат ревизија за сите друштва кои учествуваат во присоединувањето, односно спојувањето.

9. Извештај за статусната промена

Органите на управување коишто ја склучиле спогодбата, законот предвидува дека мора, **да состават извештај во писмена форма**. Целта на составувањето на извештајот е да се информираат содружниците, односно акционерите и со тоа да се подготват за донесување на одлуката за присоединување, односно спојување. Што содржи извештајот предвидува членот 526 од ЗТД, но пред се, тие мора во подробности, меѓу другото, да ги образложат причините, односно целта којашто треба да се постигне со присоединувањето, односно спојувањето.

10. Подготовка за свикување на собир, односно собрание

И како последно дејствие коешто треба да биде преземено од страна на органите на управувањето е, да им се овозможи на содружниците, односно на акционерите на секое друштво коешто учествува во присоединувањето, односно спојувањето, во нивното седиште, **да се запознаат со документацијата** за остварувањето на присоединувањето, односно спојувањето. Ова запознавање мора да биде сторено најмалку еден месец пред денот определен за одлучување на содружниците, односно за одржување на собирот на содружниците или на собранието на коешто треба да се одлучува за потврдувањето на спогодбата. Која е таа документација со која треба да бидат запо-

знаени содружниците, односно акционерите е предвидено во членот 527, став 1 од точка 1 до 6 од ЗТД.

После сите горенаведени дејствија за коишто стана збор, содружниците односно акционерите, на начин на којшто со ЗТД, со договорот за друштвото, односно со статутот **се донесува одлука** за измена на договорот за друштвото, односно на статутот, носат одлука за потврдување на спогодбата и во тој момент спогодбата станува полноважна. Одлуката со која се потврдува спогодбата се смета за одлука за присоединување односно спојување. Содружниците, односно собирот на содружниците или собранието истовремено со одлуката за присоединување односно спојување донесуваат и одлука за измена на договорот за друштвото, односно за измена на статутот односно одлука за усвојување на договорот за друштвото односно на статутот на новоснованото друштво. Записникот од состанокот на содружниците, односно од собирот на содружниците или собранието го води нотар.

Прашање 4

Во содржината на спогодбата, меѓу задолжителните податоци коишто ги содржи, е и податокот за соодносот според којшто ќе се врши размената на уделите односно на акциите, а ако е потребно и висината на доплатата во пари. Ако содружниците односно акционерите донесат одлука за присоединување односно спојување, односно ако донесат одлука со која ќе ја потврдат спогодбата, тогаш спогодбата не може да се побива поради тоа што соодносот за замена на удели, односно на акции е одмерен премногу ниско. Во тој случај законот предвидува, **заштитата**, содружниците односно акционерите, да си ја остварат, **во вонпроцесна постапка**, поднесувајќи **предлог до судот**, за да судот определи да се доплатат износите коишто не можат да надминат 10% од номиналниот износ на дадените удели, односно акции.

Со оглед да одлуката за присоединување, односно спојување од страна на содружниците, односно на собирот на содружниците, или на собранието, се донесува најмалку со тричетвртинско мнозинство од вкупниот број на гласови што го имаат содружниците во друштвото,

односно со мнозинство гласови кое не може да изнесува помалку од две третини од акциите со право на глас претставени на собранието, може да се случи содружник, односно акционер да се изјасни дека за неговиот удел, односно акции, не сака да преземе удел односно акции во друштвото што презема односно во новото друштво корисник. Во тој случај друштвото е должно да му го откупи уделот, односно акциите, според цена утврдена во одлуката за присоединување односно спојување. Ако содружникот, односно акционерот не ја прифати понудената цена, којашто е утврдена во одлуката за присоединување односно спојување, тој има право на заштита пред суд. Имено, тој во рок од 30 дена, сметано од денот од кога ја одбил понудената цена, може да поднесе предлог до судот и судот во вонпроцесна постапка, врз основа на извештајот за проценка подготвен од овластен проценител, кој го назначува судот, носи одлука во која ја определува вредноста на уделот на содружникот, односно на акциите на акционерот.

Исклучок од горенаведеното, дека мора да има согласност на содружниците, односно на собранието, односно на собранието на друштвото коешто презема, е во случај кога има релација, условно речено, на мајка - ќерка, односно во случај на поврзани друштва. Во тој случај, ако најмалку 90% од уделите, односно од акциите во коишто е претставена основната главнина на друштвото коешто се присоединува, ги држи друштвото коешто презема, не е потребна согласност на содружниците, собирот на содружниците, односно на собранието на друштвото коешто презема.

Прашање 5

Откако ќе се стекнат условите за упис, секое друштво мора да поднесе пријава за упис за присоединување, односно за спојување во трговскиот регистар. Новиот ЗТД во членот 536, став 2 во точките од 1 до 10 таксативно ги наброил сите прилози (исправи и докази) коишто мора да бидат приложени кон пријавата за упис на присоединување односно спојување во трговскиот регистар и тоа во оригинал, препис или заверена копија кај нотар.

Притоа управителот, односно членовите на органот на управување, мораат да поднесат и изјава дека одлуките за присоединување односно за спојување, не се побивани во пропишаниот рок или дека побивањето е одбиено со правосилна одлука на суд. Во споменатиот член 536 став 5 е предвидено дека по уписот во трговскиот регистар, не може да се истакнуваат недостатоци кои се однесуваат на постапката на присоединување односно спојување и кои би биле од влијание на валидноста на постапката.

Прашање 6

Органите на управување на друштвата учесници во постапката за присоединување, односно спојување се должни да ги извршат сите горенаведени дејствија за коишто стана збор. Меѓутоа, тие може во своето дејствување да му нанесат штета на друштвото што се присоединува, односно на друштвата што се спојуваат, на нивните содружници, односно акционери или на нивните доверители. Така на пример, кај присоединувањето, членовите на органот на управување може да определат нестручен или пристрасен ревизор, може да склучат штетна спогодба за присоединување, може да дадат погрешен писмен извештај заради погрешно дадени битни факти коишто се однесуваат на другото друштво. Со вакви и други штетни дејствија, постапки и пропусти на членовите на органите на управување, можат да бидат оштетени друштвото што се присоединува и неговите содружници, односно акционери.

Но, и доверителите на друштвото што се присоединува, односно спојуваат може да бидат оштетени. Имено, друштвото што презема е универзален правен следбеник на друштвото што се присоединува и кое престанало да постои со присоединувањето. Заради тоа, друштвото што презема, ги презема и сите обврски на друштвото што се присоединува спрема неговите доверители. Но, сепак постојат причини поради кои, во правна и економска смисла, може да се намали веројатноста на доверителите за наплата на нивните побарувања. Имено, со самото здружување на имотот се здружуваат и обврските на друштвата што учествуваат во присоединувањето и во спојувањето,

коишто можат да бидат од различна големина, со различен рок на доспеаност, со различни видови на обезбедување итн. Сето ова може да ја отежне наплатата на побарувањето на одреден доверител од друштвото учесник во постапката на присоединувањето односно спојувањето.

Заради наведеното, законот предвидува заштита на друштвото, на содружниците, односно на акционерите и на доверителите на начин што утврдува солидарна одговорност на членовите на органите на управување за штетата која што ќе треба да ја надоместат, доколку се утврди дека е сторена од нивна страна. Но, не само одговорност на членовите на органите на управување, законот одговорноста ја проширува и на членовите на надзорниот одбор, односно контролорот, со оглед на улогата и значењето на овој орган и органот на надзор, доколку таков орган има во друштвото. Законот одговорноста за штета ги исклучува оние членови на наведените органи, ако постапувале со внимание, на вообичено поставениот стандард во трговското право, на уреден и совесен трговец.

Барањата за надомест на штета може да се остварат само преку привремен застапник, кој на предлог на содружник, односно на акционер или на доверител на друштвото коешто се присоединило, односно споило во вонпроцесна постапка го поставува судот на чие подрачје е седиштето на тоа друштво. По правосилноста на одлуката на судот привремениот застапник мора да ги повика поранешните содружници, односно акционери и доверители на друштвото што се присоединува, односно на друштвата што се спојуваат за да ги пријават своите барања во рок кој што изнесува најмалку 30 дена, но не повеќе од 60 дена.

Прашање 7

Друштвото што се присоединува, односно друштвата што се спојуваат престануваат да постојат, односно се бришат од трговскиот регистар истовремено со уписот на присоединувањето, односно спојувањето. Правните последици од присоединувањето, односно спојувањето настапуваат истовремено од денот на објавување на уписот во

трговскиот регистар на присоединувањето, односно спојувањето. Содружниците, односно акционерите на друштвото што се присоединува односно на друштвата што се спојуваат стануваат содружници, односно акционери на друштвото што презема, односно на новото друштво и корисник. Имотот и обврските на друштвото што се присоединува, односно на друштвата што се спојуваат преминуваат на друштвото што презема, односно на новото друштво - корисник.

II. ПОДЕЛБА

Прашање 1

Поделбата е третиот вид на статусна промена. Основната разлика, заради којашто, овој вид на статусна промена е сосем поинаков од присоединувањето односно спојувањето, најпрвин е според целта, односно тоа значи дека кај поделбата нема причини кои произлегуваат од потребата од концентрација на: капиталот, технологијата, стручните лица, пазарот, работната сила, ресурсите, како што тоа е случај кај присоединувањето и спојувањето. Напротив кај поделбата има, може да се каже ситнење на капиталот, па и на: технологијата, стручните лица, работната сила, ресурсите, кое нешто укажува дека таа е спротивна постапка од постапките на присоединувањето, односно спојувањето, и наведеното се јавува во случаите на поделба и раздвојување со основање и издвојување со основање. Додека кај поделбата и раздвојување со преземање и издвојување со преземање покрај ситнењето на капиталот, технологијата, стручните лица, работната сила, ресурсите, кај друштвото коешто опстанува, се јавува и концентрација на капиталот, односно на технологијата, стручните лица, работната сила, ресурсите кај друштвото коешто презема. Причините за поделбата можат да бидат различни и тие секако се диктирани од потребите на секое друштво кое ја начнува идејата за поделба. Можно е, на пример, содружниците на овој начин да се раздружат заради ним познати субјективни или објективни причини.

Прашање 2

За разлика од ЗТД од 1996 година, новиот ЗТД овој вид на статусна промена го дефинира на начин што зборува за поделба со раздвојување и за поделба со издвојување. Имено законот предвидува дека:

1. едно друштво може, преку поделба, истовремено, да го пренесе сиот имот и обврските на две или повеќе новоосновани друштва (**раздвојување со основање**) и

2. едно друштво може, преку поделба, истовремено, да го пренесе сиот имот и обврските на две или повеќе постојни друштва (**раздвојување со преземање**).

Во горенаведените случаи, друштвото што се дели престанува без спроведување ликвидација.

Понатаму законот предвидува дека:

1. едно друштво може, преку поделба, дел од својот имот и од обврските да ги пренесе на едно или на повеќе новоосновани друштва (**издвојување со основање**) или

2. едно друштво може, преку поделба, дел од својот имот и од обврските да ги пренесе на едно или на повеќе постојни друштва (**издвојување со преземање**).

Во горенаведените случаи, друштвото што се дели не престанува.

Законот предвидува **комбинирана поделба**, односно поделбата да може да се спроведе со истовремено пренесување на сиот имот или на дел од имотот и на обврските на друштвото што се дели на нови друштва и на постојни друштва.

Прашање 3

Поделбата може да се спроведе, исто како што беше кажано како кај присоединувањето и спојувањето, и кога е донесена одлука за престанување на друштвото со ликвидација, но под услов содружниците, односно акционерите да не ја започнале распределбата на имотот и обврските на друштвото, односно кога се запира отворена стечајна постапка заради спроведување реорганизација на стечајниот должник, односно кога е тоа утврдено во планот за реорганизација на стечајниот должник.

При поделбата може да се основаат друштва во било која форма на трговско друштво, односно имотот и обвр-

ските на друштвото коешто се дели, односно дел од имотот и обврските, може да се пренесе на било кое друго друштво, без оглед на неговата форма, односно тоа е независно од формата на друштвото коешто се дели.

И кај поделбата содружниците, односно акционерите, во замена за поделениот имот, односно во замена за пренесениот дел од имотот, добиваат удели, односно акции и по потреба разлика во пари чијшто износ не надминува 10% од номиналниот износ на примените удели, односно акции.

Одлуката за поделба на друштвото, што се врши со раздвојување со основање и со издвојување со основање нови друштва, ја донесува друштвото коешто се дели. Додека одлуката за поделба на друштвото, што се врши со раздвојување со преземање и со издвојување со преземање, ја донесува друштвото коешто се дели и друштвото што презема, односно на коешто се пренесува дел од имотот и од обврските на друштвото коешто се дели.

Ако друштвото се дели со **раздвојување со преземање**, или со **издвојување со преземање**, тогаш органот на управување на друштвото коешто се дели и органот на управување на друштвото што презема склучуваат **спогодба** во форма на нотарски акт, која има иста цел и содржина како и спогодбата кај присоединувањето, односно спојувањето, а чија содржина е утврдена во членот 520 од ЗТД.

Ако друштвото се дели со **раздвојување со основање** или со **издвојување со основање** на нови друштва, тогаш органот на управување на друштвото коешто се дели донесува **план за поделба**, којшто мора да биде составен во форма на нотарски акт. Кои податоци, мора да ги содржи планот за поделба предвидува членот 521, став 2 од точка 1 до точка 12 од ЗТД. Во точката 13 од споменатиот член, којашто има диспозитивен карактер, е утврдено дека може да се уредат и други прашања коишто се од заеднички интерес за остварување на поделбата со раздвојување со основање и со издвојување со основање.

Составен дел на планот за поделба се:

1. предлог-договорот за друштвото, односно статутот на новооснованите друштва;

2. листа на содружниците, односно на акционерите на друштвото коешто се дели со раздвојување со основање и со издвојување со основање со номиналните износи на уделите, односно на акциите кои треба да ги стекнат во новооснованите друштва во кои стануваат содружници, односно акционери; и

3. список на вработените кои го продолжуваат работниот однос во новооснованите друштва.

Останатите одредби од ЗТД, со кои се уредени прашањата кои беа елаборирани претходно, за присоединувањето, односно спојувањето, на идентичен начин имаат примена и кај поделбата, а коишто се однесуваат на:

- обврската за објавување на известување за статусната промена и поделбата;

- увидот во седиштето на друштвото на планот, односно спогодбата и прилозите составен дел на планот, односно на спогодбата;

- доставувањето на планот, односно на спогодбата до трговскиот регистар за предбележба;

- известувањето на доверителите;

- можноста доверителот да побара обезбедување за своето побарување од друштвата ученици во поделбата, или со предлог до судот да бара привремено запирање на поделбата;

- составувањето на годишна сметка;

- ревизијата на спогодбата, односно планот за поделба;

- извештајот за поделба;

- запознавањето со документацијата;

- одговорноста за штета;

- можноста за судско испитување на соодносот за размената на уделите, односно на акциите.

Исто така и кога за поделбата со раздвојување со преземање или поделбата со издвојување со преземање, ќе се стекнат условите за упис, секое друштво мора да поднесе пријава за упис, во трговскиот регистар.

При поднесување на пријава за упис на поделба со раздвојување со преземање или со издвојување со преземање, во оригинал, препис или заверена копија кај нотар се приложуваат сите прилози наведени во ЗТД и тоа во

членот 536, став 2 од точка 1 до точка 10. Додека, кон пријавата за поделба на друштвото со раздвојување со основање и со издвојување со основање на новоосновани друштва, во оригинал, препис или заверена копија кај нотар, кои прилози се доставуваат е утврдено во членот 536, ставот 3 од ЗТД.

Листа на практични прашања поврзани со темата

1. Дали при подготовките за присоединување или за поделба со раздвојување со преземање или издвојување со преземање би ја искористиле законски дадената можност да донесете одлука за условно зголемување на основната главнина?

2. Дали друштвата кои сакаат да спроведат статусна промена со цел на концентрација на капиталот, технологијата, стручните лица, пазарот, работната сила, ресурсите, би се одлучиле за присоединување, а не за спојување и зошто?

Препораки

Во постапката на присоединувањето друштвото што презема, мора да има предвид дека дејствијата преземени од страна на друштвото што се присоединува имаат дејство како да се преземени од негова страна од моментот на склучување на спогодбата. Од денот на склучувањето на спогодбата до денот на уписот во трговскиот регистар поминува одреден временски период. Заради тоа е потребно во спогодбата да се определи времето од кога дејствијата на друштвото што се присоединува имаат дејство како да се преземени од друштвото што презема. Имено, во однос кон третите лица и понатаму постојат и друштвото што се присоединува и друштвото што презема се до уписот на присоединувањето во трговскиот регистар и објавата во Службен весник на Република Македонија. Но, со оглед да спогодбата е веќе склучена и во најголем број на случаи и ќе дојде до присоединување, потребно е работењето на друштвата што учествуваат во присоединувањето да се уреди како "присоединувањето веќе да е остварено." Се работи за однос којшто важи само помеѓу друштвата коишто учествуваат во присоединувањето.

Покрај задолжителните одредби во содржината на спогодбата или планот ЗТД не ја исклучува можноста и за одредби од диспозитивна природа. Во таа насока може да се внесе во спогодбата за присоединување одредба за промена на фирмата на друштвото што презема на начин што во неа може да се внесат и одредени елементи од фирмата на друштвото што се присоединува, ако се оцени дека тоа е целисходно. Исто така може да се внесе и одредба за зголемување на бројот на членовите на органот на управување и на надзорниот одбор. На овој начин би се избегнала ситуацијата во која органот на управување, односно надзорниот одбор би го сочинувале само оној број на членови којшто постоел и пред преземањето и кои се избрани само од членовите на друштвото што презема.

Овој водич претставува дел од серијалот на публикации за новиот Закон за трговски друштва подготвен од Здружението на правници од стопанството на РМ и Советот за корпоративно управување во соработка со **USAID** Проектот за корпоративно управување и Закон за трговски друштва. Овие брошури и избрана литература може да ги најдете на www.massorgov.com.mk и www.mbla.org.mk.

Јазична поддршка од **USAID** Проектот за корпоративно управување и Закон за трговски друштва:

Весна Миркоска, Главен лектор
Марија Стојановска
Ана Шошолчевска

Содржината на оваа публикација не се смета како обезбедување на правен совет. Читателите на оваа публикација се должни да обезбедат правен совет од нивниот правник. Оваа публикација е само за едукативни и информативни цели. Секоја употреба на содржината од оваа публикација е на ризик на корисникот. Проектот за Корпоративно управување и законот за трговски друштва нема да се смета за одговорен при употребата и толкувањето на овој текст.